

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

АРХЕОГРАФІЧНА КОМІСІЯ

ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ім. М. С. ГРУШЕВСЬКОГО

УКРАЇНСЬКИЙ АРХЕОГРАФІЧНИЙ ЩОРІЧНИК

НОВА СЕРІЯ

ВИПУСК 7

•

УКРАЇНСЬКИЙ
АРХЕОГРАФІЧНИЙ
ЗБІРНИК

ТОМ 10

Видавництво М.П. Коць
Київ – Нью-Йорк
2002

3. Кухоль Богдана Хмельницького

Польща (?), початок XVII ст.; слонова кістка, оправлений позолоченим сріблом, оздоблений перлинами (48 шт.); розміри: висота 25,5 см; інвентарний номер: МНК XIII-164.

Фундація князів Чарторизьких при Національному музеї у Кракові, Польща.

4. Кухоль срібний із зображенням Богдана Хмельницького

Польща (?), XVII ст.; під зображенням напис: BOGDAN CHM // LNICKI. HETMAN // WOJSKA ZAPO.; розміри: висота 17,3 см, діаметр дна – 12,2 см, діаметр вінця – 11,9 см; інвентарний номер: МНК XII-54.

Фундація князів Чарторизьких при Національному музеї у Кракові, Польща.

5. Прапор Богдана Хмельницького

Україна, середина XVII ст.; льон, шерсть; розміри: 104 x 123 см; довжина держака – 126,5 см; інвентарний номер: СТ 22 : 212.

Шведський національний музей воєнної історії, Стокгольм, Швеція.

6. Водохресна чаша Богдана Хмельницького

Німеччина, Лейпціг, 1630-ті рр.; срібло, позолота; розміри: 10,0 x 29,0 x 20,1 см; інвентарний номер: ГИМ 14194щ ОК 1167.

Державний історичний музей, Москва, Росія.

7. Булава Богдана Хмельницького

Османська імперія, XVII ст.; ріг носорога; розміри: висота 23,9 см; розміри голівки 7,2 x 7,1 см, руків'я – 15,2 x 2,5 см; інвентарний номер: 6134*.

Музей Війська Польського, Варшава, Польща.

8. Фото булави Богдана Хмельницького

1881 р. Фото В.Краєвського з “Albumu dzieł sztuki zastosowanej do przemysłu z Wystawy urządzonej przez Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie w 1881 r.”; розміри: 31,8 x 39,5 см; інвентарний номер: МН 110849.

Національний музей у Варшаві, Польща.

9. Шапка Богдана Хмельницького

Середина XVII ст.; шовк, атлас, вишивка сріблом; розміри: висота – 27 см, ширина – 31 см; інвентарний номер: Інвентарна книга тканин. – Т.6. – №4618.

Національний музей історії України, Київ, Україна.

Юрій Савчук (Київ)

Відкриття виставки “Михайло Брайчевський – історик, археолог, романтик” і вечір пам'яті, приурочений до річниці від дня смерті Михайла Юліановича, відбулися 24 жовтня ц.р. в Музеї історії міста Києва.

М.Брайчевський (1924–2001) – відомий український історик, доробок якого високо оцінено в світі. Доктор історичних наук, дійсний член Української Вільної Академії Наук (США), дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, член Українського Історичного Товариства, заслужений діяч науки і техніки, лауреат премії Фундації Омеляна й Тетяни Антоновичів і премії ім. М.Грушевського, – ще за життя він належав до тих істориків, яких можна назвати совістю нашої науки. У повсякденному житті його знали як чесну, скромну, доброзичливу і делікатну людину.

Основною метою виставки було показати на прикладі життя М.Ю.Брайчевського духовне обличчя того покоління киян, які не лише склали, але й свідомо формували інтелектуальне середовище і культурологічну атмосферу Києва другої половини ХХ ст.

Матеріали, що експонувалися, збиралися співробітниками відділу “Київ давній та середньовічний” упродовж цілого року після смерті М.Брайчевського 23 жовтня

2001 р. Особисті речі, наукові праці, документи, оригінальні світліни представлені за тематико-хронологічним принципом – від дитинства до останніх років.

Життя корінного киянина (у трьох поколіннях) було нерозривно пов'язане з рідним містом. Світліни з сімейного альбому, надані родиною для експозиції, зберегли образи його дідусів і бабусь. Вони мешкали на Хрещатику і на Прорізній. Сам М.Брайчевський народився 6 вересня 1924 р. у будинку неподалік од Бесарабки. Відвідувачі можуть оглянути світліни його старшої сестри Олени, шкільний альбом Михайла Юліановича з кольоровими малюнками птахів, марки, які він збирав у школі. Цікавими образками до його характеристики є книжки з власної дитячої бібліотеки, на титульних аркушах яких зберігся *Ex libris* з криптонімами “М.Б.” Як згадував сам М.Брайчевський, “книга від самого дитинства була дороговказом, переступити через який виглядало б цинізмом та блюзнірством”.

На виставці також вперше було представлено документи з архіву Київського національного університету ім. Т.Шевченка, де М.Брайчевський навчався у 1943–1947 рр. На факультеті він став ініціатором створення студентського товариства. Увагу відвідувачів привертала Почесна грамота ЦК ЛКСМУ за 1947 рік студентові V курсу історичного факультету М.Брайчевському за активну участь у роботі студентського наукового товариства. Цей документ, а також його книжка “Про походження слов'ян” (1956), характеристики наукового співробітника М.Брайчевського з архівів інститутів археології та історії АН УРСР та інші створюють атмосферу епохи “побудови комунізму”. Однак ідейні вказівки КППС і КПУ, офіційний курс, визначений партією для суспільства, не перешкодили М.Брайчевському написати низку ґрунтовних історичних праць про виникнення Києва, про походження слов'ян, утвердження християнства на Русі та на інші малодосліджені теми.

Багатогранність таланту М.Брайчевського визначили його місце як історика, археолога, художника, поета, громадсько-політичного діяча. Матеріали Українського товариства охорони пам'яток історії та культури показують величезну роботу М.Брайчевського по збереженню історичної архітектури Києва. Мантія професора Національного університету “Києво-Могилянська академія” та написані ним підручники для студентів з курсу історії України посідали на виставці особливе місце. Великий інтерес викликали також малюнки М.Брайчевського за різні роки. Ірина Миколаївна Мельник, вдова історика, передала на виставку меморіальні речі зі свого дому по вул. Металістів, 10, де М.Брайчевський прожив майже п'ятдесят років.

Відмовившись від надмірного й нещирого пафосу, автори виставки намагалися промовити до глядачів словами експозиції, яка б відповідала теплomu, світлomu образу Михайла Юліановича.

Віра Павлова (Київ)

Володимир Степанович Вуйцик (1934–2002) несподівано відійшов з життя на світанку 27 квітня 2002 р., спочивши на одному з Личаківських схилів. Володимир Вуйцик – дійсний член Наукового Товариства імені Шевченка, архівіст, історик мистецтва, знавець і дослідник Львова, мистецької спадщини західноукраїнських земель. Він народився 19 грудня 1934 р. в Семенівці поблизу Львова у звичайній сільській родині, наділений вродженою інтелігентністю, яку сам розвивав і беріг як пам'ять предків упродовж усього життя. Його дитинство випало на період війни й нелегкі повоєнні роки. Навчався у Львівському училищі приклад-